

- [GEDACHTEN](#)
  - [de ketting](#)
  - [mijn gedacht](#)

01 dec '24

## De kracht van kwetsbaarheid

[maatschappij](#)

verschenen in [RandKrant december 2024](#)

71

door Nathalie Dirix



[1/3](#)

Een open blik en een open hart. Vormen zij de basis voor een gelukkiger leven en gelukkigere samenleving? Het woord is aan Raymonda Verdyck en André Pelgrims. Twee mensen met een groot hart voor de mens.

### Welke kernwoorden passen bij jou?

**Verdyck:** ‘Mensen staan centraal in alles wat ik doe. Engagement is een ander woord dat mij typeert. Ik wil niet aan de zijlijn staan toekijken, maar mij inzetten om zaken te verbeteren. Verbinden is een ander belangrijk begrip in mijn leven. Hoe kunnen wij mensen samenbrengen in plaats van ze uit elkaar te drijven?’

**Pelgrims:** ‘Trouw blijven aan jezelf. Voor mij is dat een hele zoektocht geweest. Het werd mijn missie om ook anderen op die zoektocht te ondersteunen en aan te moedigen. Het gaat over echtheid en veiligheid, zodat het volle potentieel van mensen kan ontluiken en bloeien. Het is dan ook niet toevallig dat ik pedagogische en psychologische wetenschappen studeerde. Al op jonge leeftijd boeide het mij hoe je talenten van mensen kunt laten schitteren.’

### Hoe moeilijk of makkelijk was het voor jou om trouw te blijven aan jezelf?

**Verdyck:** ‘Het leven is niet altijd *a walk in the park*. Ik kom uit een heel eenvoudig gezin. Het was best confronterend toen ik in het lyceum in een klas terecht kwam met allemaal kinderen van professoren, notarissen, dokters. Zij waren niet alleen anders gekleed dan ik, zij spraken ook een andere taal. Het zette mij ertoe aan om me op een andere manier dan via uiterlijkheden te valoriseren. Al de jaren dat ik actief was in het onderwijs heb ik mij ingezet voor gelijke kansen en talentontwikkeling. Mijn mantra klonk: kijk wat er in het kind zit. Voor mij is dat de kernopdracht van het onderwijs: kinderen helpen hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Talenten zitten verspreid over alle lagen van de bevolking. Laten we er met een open blik naar kijken, zodat wij het potentieel van jongeren zoveel mogelijk kunnen verzilveren. Zonder daarbij het welzijn van jongeren te vergeten. Dat zij zich goed in hun vel voelen, is evenzeer belangrijk.’

### Is dat niet wat jij met groepen doet: ervoor zorgen dat mensen zich goed voelen, zodat hun talent binnen een *safe space* kan groeien?

**Pelgrims:** ‘Het valt mij op dat bewust kijken naar talent- en persoonlijke ontwikkeling nog steeds niet aanzien wordt als een verantwoordelijkheid van een leidinggevende. Nog te veel medewerkers lopen rond met een over- of onderschat zelfbeeld. Er is nog veel werk op dit terrein. Met mijn lezingen en workshops over moedig leiderschap wil ik daar verandering in brengen. Ook leidinggevendenden zouden moeten aangemoedigd worden om hun potentieel volledig in te zetten. Goed functionerende leiders zijn essentieel voor het welzijn van de medewerkers en de performantie van de groep. Zij hebben een aanzienlijke hefboomfunctie, waarmee zij talent naar nieuwe hoogtes kunnen brengen.’

### Waarop leg jij in je workshops de nadruk?

**Pelgrims:** ‘Op welke manier kan jij je verbinden met een groep? Wat heb je te geven? Wat wil je graag ontvangen? Wat is er nodig om vanuit je kwetsbaarheid contact te maken? Waar ben je vrij en waar zit je vast? De zoektocht naar je persoonlijke vrijheid binnen de groep, is dé vraag.’

**Verdyck:** ‘Wat André beschrijft, gaat over authenticiteit. Mensen het signaal geven dat zij zichzelf mogen zijn en zich kwetsbaar mogen opstellen, werkt verlichtend. Soms zitten mensen niet altijd op de juiste plaats. Dat belemmert talent. In een organisatie waar je vrij kunt spreken en je kwetsbaarheid mag tonen, kan zo'n delicaat onderwerp in alle openheid besproken worden. Dat is belangrijk om de situatie te doen keren en samen weer verder vooruit te gaan.’

### De kracht van kwetsbaarheid. Wil je die als leidinggevende ook niet zelftonen?

**Verdyck:** ‘Als leidinggevende heb je zowel talenten als beperkingen. Waarom zou je die niet mogen tonen? Zit je bijvoorbeeld in een moeilijke periode in je privéleven, dan is het toch normaal dat dit doorsijpelt in je professioneel leven. Voor mij maakt dat deel uit van authenticiteit.’

**Pelgrims:** ‘Hoe ga je met je eigen kwetsbaarheid om? Het is een belangrijke vraag. Maar het is nog belangrijker om je voordien de vraag te stellen: Ben ik iemand die het voor anderen mogelijk maakt kwetsbaar te zijn?’

## Hoe kun je zo iemand zijn?

**Pelgrims:** 'In mijn boek *Dansen naar vrijheid* snijd ik het thema aan. Het is een kwaliteit waardoor mensen voelen dat zij zich kunnen tonen zoals zij werkelijk zijn. Pas als je een kader kunt scheppen waarbinnen de maskers afvallen, kan er een vorm van krediet ontstaan die jou als leidinggevende ook de vrijheid geeft om je kwetsbaarheid te tonen. De ervaring heeft mij geleerd dat ik als leidinggevende geen *safe place* creëer door eerst mijn eigen kwetsbaarheid te tonen. Veel belangrijker zijn je zachte aanwezigheid en oprechte aandacht ten aanzien van je medewerkers. Zie jij je mensen graag? Het is een eenvoudige vraag die ik regelmatig stel. Want daar gaat het in essentie over: je mensen graag zien.'

## Zijn er bepaalde culturen waar mensen makkelijker hun kwetsbaarheid en authenticiteit tonen?

**Pelgrims:** 'Het klopt dat er culturele verschillen zijn. Een cultureel verschil zie ik in de dikte van de muur die de authenticiteit van mensen afschermt. Maar ik heb geleerd dat er achter elke muur, hoe dik die ook is, er telkens opnieuw een mens zit die nood heeft aan gezien, gehoord, begrepen, gevaloriseerd en geliefd te worden.'

**Verdyck:** 'Ik heb zowel kleine als grote teams geleid. In beide gevallen creëerde ik steeds ruimte voor eigenaarschap. Binnen een cultuur waar mensen zich geroepen voelen om te participeren, ontstaat heel wat creatieve energie. Mensen voelen zich dan mee verantwoordelijk voor het realiseren van de doelstellingen. Daar kan een grote kracht van uitgaan. Toen ik verantwoordelijk werd voor de departement studietoelagen, stelde ik vast dat mijn medewerkers *codeurs* werden genoemd. Voor mij waren zij beheerders van dossiers waar echte mensen achter zitten. Door hen zo te benaderen en anders naar hen te kijken, ontstond er ook bij hen een nieuwe mindset.'

## Gaat jouw voorbeeld niet over hoe je door mensen te valoriseren hun vleugels kunt geven?

**Verdyck:** 'Het gaat vooral over de positieve dynamiek die er ontstaat als je mensen als mens benadert. Een ex-medewerkster had het destijds in een artikel over mijn legendarische koffierondes. Ik had de gewoonte om elke ochtend met een kopje koffie bij mijn medewerkers langs te gaan. Gewoon om te weten hoe het met hun ging en wat hen bezighield. Ik vond het belangrijk om daar tijd voor te maken. Tijdens die koffierondes kwam er trouwens veel interessante informatie naar boven.'

**Pelgrims:** 'Het toont aan hoe mensen zich openstellen voor iemand die, zoals Raymonda, op een dienende manier leiding geeft.'

## In welke mate zegt jouw achternaam *Pelgrims* iets over jou?

**Pelgrims:** 'Die naam brengt me terug naar het DNA van mijn vader. Op zijn dertiende speelde hij al de fuga's van Bach in de Abdij van Tongerlo. Hij was een geniaal wonderkind, maar was tegelijkertijd zeer veeleisend voor zichzelf én voor mij. Hij leefde op een andere planeet waar hij zich afsloot om te schilderen en muziek te spelen. Dat het mijn levenswerk werd om een pleidooi te houden voor het willen zien van het talent en het unieke van mensen, is eigenlijk een reactie op mijn moeilijke relatie met mijn vader. Een vorm van compensatie. Een paar jaar geleden had ik voor mijn opdrachtgevers als nieuwjaarsgeschenk mini zaklampjes gekocht. Op bijhorende kaartjes stond de tekst: *De zoeker verdwaalt nooit*. Voor mij is dat zoekende de essentie van een pelgrim. Onze achternaam is een inspiratiebron voor heel onze familie. Op de bestelwagen van mijn zoon, die tuinaannemer is, staat: *Tuinen Pelgrims – Natuurlijk onderweg*. (lacht) Aan de groepen die ik begeleid zeg ik vaak: *Ik kom, maar zodra mijn taak erop zit, trek ik weer verder. Ik ben altijd onderweg*.'

## Past het woord *pelgrim* of eerder het woord *humanist* bij jou?

**Verdyck:** 'Ik herken mij in beide woorden. Het humanisme zit er bij mij van kinds af in. Mijn vader was beroepsmilitair. Een keuze die hij maakte omdat hij uit een arm gezin kwam en het leger hem de kans bood om te studeren. Mijn moeder was kleuterjuf. Twee verschillende werelden, en toch hadden zij allebei aandacht voor de mens en menselijkheid. Ik refereer graag naar het begrip *ubuntu* wanneer ik de kern van het humanisme beschrijf. Op jezelf kan je niet heel veel betekenen, maar in een sociale context des te meer. De andere maakt mee deel uit van wie jij wil zijn. Het humanisme nodigt je uit om ten aanzien van je medemens betrokken te zijn en een bijdrage aan de samenleving te leveren. In ubuntu-termen heet dat: *Ik ben, omdat wij zijn*.'

'André had het daarnet over de pelgrim die blijft zoeken. Ik herken dat helemaal. Blijven zoeken, kunnen blijven twijfelen, willen blijven ontdekken, voor mij is dat waarover het leven gaat. Het leven is een onophoudelijke zoektocht. Als je jong bent, heb je de neiging om snel op situaties te reageren. Met ouder te worden ben ik erachter gekomen dat je daardoor heel wat waardevolle informatie laat liggen. Ik geef de andere nu veel meer ruimte om zijn/haar verhaal te doen en luister er aandachtiger naar. Het verruimt je blik en doet je inzien hoe beperkend je eigen overtuigingen soms kunnen zijn.'

Voormalig rector van de VUB, Paul De Knop, herhaalde regelmatig: *Optimism is a moral duty*. Ik sta helemaal achter die gedachte. Ik besef dat er allerlei vreselijke dingen in onze wereld gebeuren, toch mag het ons niet beletten om hoopvol naar de toekomst te kijken. Samen kunnen wij zaken in beweging krijgen. Samen kunnen wij impact en nieuwe samenlevingsvormen creëren. Samen kunnen we lichtpuntjes in de duisternis laten schijnen.'

**Pelgrims:** 'Als pelgrim ben ik onderweg heel wat mensen tegengekomen. Soms waren dat heel inspirerende ontmoetingen. Vandaar dit inzicht: wees aandachtig voor mensen die je pad kruisen en die je kunt vertrouwen, want iemand bij wie jij je zoeken als mens kunt neerleggen, is goud waard. Zoek ook de stilte en de natuur op. Een dag wandelen, kan verhelderend werken. Als ik in de Pyreneeën ben en de overweldigende kracht van de bergen zie, dan wordt het des te gemakkelijker om mijzelf te relativiseren. In die fantastische omgeving besef ik dat ik slechts een zandkorrel in het grotere geheel der dingen ben. Vaak nemen wij onszelf veel te au sérieux. Laat dat nu net de oorzaak zijn van veel ellende in deze wereld.'

'Je wil je eigenwaarde respecteren, maar dat wil niet zeggen dat je boven de andere staat. Wij zijn unieke wezens met unieke talenten. Laten we daarvoor in de eerste plaats dankbaar zijn. Er schuilt een groot geluk in dankbaarheid. Je kan je erin oefenen. Door jezelf de vraag te stellen waarvoor je dankbaar kunt zijn. Als je daar goed in wordt, kom je tot een hogere vorm van tevredenheid.'

## Wat doet stilte met jullie?

**Pelgrims:** 'Door de huidige overprikkeling in onze maatschappij wordt de nood aan stilte alsmat groter. Al wandelend vallen de prikkels geleidelijkaan weg. Eerst hoor ik nog allerlei stemmen die door mijn hoofd gaan. Sommige zijn oordelend, andere vragend. Na een tijdje blijft alleen de stilte over. Vroeger kon je stilte ook in een kerk vinden, maar die plek is vandaag met zoveel duistere gedachten beladen, dat je de stilte maar beter in jezelf kunt opzoeken.'

**Verdyck:** 'De natuur helpt mij om mijn geest leeg te maken en stil te worden. Maar het lukt mij ook thuis om stil te worden, wanneer ik een boek lees. Zelfs al wandelend in de straten van Mechelen kan ik tot rust komen. Mezelf die rustmomenten gunnen, blijft wel moeilijk. Ik ben altijd zo actief geweest in mijn professioneel leven dat niets doen niet evident is.'

## Jullie zijn allebei de zestig gepasseerd. Wat zouden jullie aan de generaties na jullie willen doorgeven?

**Verdyck:** 'Ik zou jongeren willen aanmoedigen om met een open en kritische blik naar de wereld te blijven kijken. Blijf vragen stellen. Want door te blijven zoeken, zul je dingen ontdekken waarvan je het bestaan niet wist en zul je bevestiging krijgen dat de absolute, onwrikbare en onveranderlijke waarheid niet bestaat. Mijn leeftijd zal me in ieder geval niet tegenhouden om bij te blijven met wat er zich vandaag in de wereld allemaal afspeelt. Het boek *De identiteitsval* van Yasha Mounk gaat over het gevaar van groepsidentiteit. Vandaag wordt er veel te veel vanuit een eenlagig standpunt naar identiteit gekeken. Je bent liberaal of socialist, Vlaming of Waal, hoog of laag geschoold. Ik geloof veel meer in een meerlagige identiteit. Als we zouden stoppen met mensen tot één element van hun identiteit te herleiden, zouden we makkelijker tot verbindingen komen.'

**Pelgrims:** 'Een zin die ik zelf van iemand doorkreeg, luidt: *the only thing you can lose, is the illusion*. Als je iets onderneemt en het werkt niet, stel je dan de vraag wat je daaruit kan leren. Ga niet volharden in koppigheid, maar trek er lessen uit. De feedback van je omgeving biedt je kansen om het beter te doen en je te heroriënteren. In illusies blijven hangen kan zielig worden. Belangrijk is dat je iemand hebt die je vertrouwt en met wie jij je twijfels kan bespreken.'

‘Op mijn 65e heb ik een pensioenfeest gegeven. Daar kregen de gasten de kans om op de vraag te antwoorden: Wat zou je André nog willen zeggen? De boodschap klonk luid: *Blijven doorgaan, André. Er is nog werk voor de boeg. Op pensioen gaan, vergeet het!* Het feest kreeg meer iets van een verrijzenis dan van een begrafenis. (lacht) De goesting om mijn missie verder te zetten, is weer aangewakkerd. Vooral omdat ik weet dat ze niet op een illusie is gebaseerd.’

### **Welke plaats krijgt liefde in jullie leven?**

**Pelgrims:** ‘Op een veilige manier liefde kunnen krijgen en geven: voor mij is dat de basisbehoefte waarmee elke mens geboren wordt. In mijn workshops merk ik het keer op keer dat mensen landen op het thema liefde. Daar gaat het over. Over je hart openzetten, je hoofd je hart laten vertrouwen en je hart je voeten laten vertrouwen. Dat is mijn levensmissie in een notendop. Dat is kern van mijn boek *Dansen naar vrijheid*. Als je je hart en voeten volgt, kom je tot een authentieke beweging.’

**Verdyck:** ‘Liefde zet mensen en dingen in beweging. In het onderwijs gaat het om liefde voor je vak én liefde voor de kinderen. Als leerkacht wil je jonge mensen laten zien dat jij zowel jouw vak als hen in je hart draagt. Liefde heeft ook te maken met je blijven openstellen. Elk van ons maakt teleurstellingen mee, maar dat mag geen reden zijn om een muur rond je hart te bouwen.’

‘In een documentaire zag ik hoe vele weeskinderen na de oorlog stierven. In de instelling waar zij verbleven, kregen zij nochtans al de fysieke verzorging die zij nodig hadden, maar het ontbrak hen aan liefde en menselijke warmte. Zonder liefde gaat de mensheid dood. Met een open hart waarin liefde kan stromen, kunnen wij dat voorkomen.’

### **ANDRE PELGRIMS**

- expert in groepsdynamica en leiderschap
- leadership coach
- begeleidde de voorbije dertig jaar meer dan 30.000 leiders en teams in hun veranderingstrajecten
- oprichter en directeur van het trainingsbureau Taking Wing
- auteur van *Dansen naar vrijheid*. De essentie van moedig leiderschap

### **RAYMONDA VERDYCK**

- voormalig Belgisch topambtenaar
- administrateur-generaal Toerisme Vlaanderen (2007-2009)
- afgevaardigd bestuurder van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (2009-2021)
- voorzitter van de Erasmushogeschool Brussel
- voorzitter van deMens.nu, de Nederlandstalige koepelorganisatie van vrijzinnig humanistische verenigingen in Vlaanderen en Brussel